

KAPITTEL 10

Festovergrep

Kari Stefansen

NOVA, OsloMet – storbyuniversitetet

Gerd Marie Solstad

NOVA, OsloMet – storbyuniversitetet

Abstract: Youth, parties and drinking is a well-known mix. Most often it is social and fun. A sense of freedom can be present: You can do things that are prohibited in other circumstances. But sometimes things go wrong, boundaries are crossed, and someone ends up violated. This chapter explores such situations: sexual assaults that happen at parties or related to social drinking situations among youth. The aim is to understand the types of experience they represent for the victim: In what sense was the incident a violation? The empirical basis for our analysis is women's narratives about party-related sexual assaults in their youth. The analysis points towards four main types of experience: manipulative assaults, opportunistically exploited vulnerability, situational appeal (effervescence) and scripted entrapment. These experiences are differentiated by the victim's degree of agency in the sexual interaction and her interest in the assailant(s) or the social situation per se. We suggest that victims' understandings of what happened to them hinge on how their experience relates to these dimensions. However, this is not the whole story. Victims' interpretations of sexual assault situations are also impacted by their perception of the assailant's position in the gender market: Situations involving assailants with low socio-sexual status are more often recognized as assaults.

Keywords: youth, sexual violence, social drinking, party-related sexual assault, alcohol-related sexual assault, sexual script, gender.

Festen: tiltrekkende og risikofyllt¹

Dette kapitlet handler om festovergrep – seksuelle overgrep som skjer i forbindelse med fest og sosial drikking i ungdomstida. Slike overgrep kommer i ulike varianter, og må forstås med bakgrunn i festens dobbelthet som sosial arena. Ungdom *vil* feste og drikke, de finner glede i det, og de gjør det ikke sjelden fordi de håper de kan gjøre seg nye og spennende erfaringer på det seksuelle området (Fjær, 2012; Tutenges et al., 2020). Men fest og drikking har også en mørkere side. Rus skaper sårbarhet. Både for å utnytte og for å bli utnyttet. I amerikansk litteratur er ungdomstida, og særlig den første tida på college, talende nok omtalt som «a red zone» for overgrep (Hirsch & Khan, 2019). Uttrykket signaliserer at risikoen for overgrep er markant forhøyet i denne perioden da «alt» skal skje: Man skal lære seg å date, sjekke, ha sex, feste, drikke og finne sin plass i nye fellesskap og sosiale hierarkier. Og man skal gjøre det på arenaer der det ikke er voksne som passer på.

I dette kapitlet skal vi utforske unges festovergrepserfaringer med tanke på å bidra til det blant annet Alcott (2018) har etterlyst: «(...) a more complex understanding of the experience of sexual violence [and the] sometimes complicated nature of culpability» (s. 1–2). Eller, med Pemberton mfl. (2019), å forstå mer om «what it is to be harmed» – på en seksuell måte – når rammen er fest og sosial drikking, ut over at man har vært utsatt for et overgrep.

Analysen vi presenterer, er basert på intervjuer med voksne kvinner som fortalte om festovergrep de hadde opplevd i ungdomstida, da de gikk på videregående skole eller rett etterpå, mens de jobbet eller studerte. Alle fortellingene handlet om en mannlig utøver, og nesten alltid om en gutt eller ung mann som var del av deres ungdomsmiljø, eller som de hadde blitt kjent med den aktuelle kvelden. Mange hadde vært veldig fulle da overgrepet skjedde, og det var ikke alt de husket. Utgangspunktet for analysen er altså *fortellinger* om festovergrep, om hva som skjedde, og om hvordan det var å bli utsatt for nettopp dette. Analysen representerer slik

1 Arbeidet med dette kapitlet er finansiert av Justis- og beredskapsdepartementet gjennom Forskningsprogram om vold i nære relasjoner. Forfatterne vil takke Ingrid Smette, Åse Røthing og redaktørene for gode kommentarer til tidligere utkast.

sett det Cook og Walklate (2019, s. 240) har beskrevet som et perspektivskifte i viktimologi «from how moral transgressions are accomplished to how these moral transgressions are experienced by others».

Generelt kan vi si at å fortelle om en hendelse innebærer å gjøre den forståelig for seg selv og andre. Dette står helt sentralt i fagfeltet «narrativ viktimologi», som vi har hentet inspirasjon fra. Ifølge Hourigan (2019) er målet med narrativ viktimologi å analysere fram de meningskapende prosessene «underneath and behind the story» (s. 259) om krenkelsen som har skjedd. Hun vektlegger også at slike narrativer må analyseres med sensitivitet for deres «fluid, co-constructed, purposeful and situated nature» (s. 259). Det er nemlig ikke uvanlig at fortolkningen av hva som har skjedd, endres over tid. Eller at de som er blitt utsatt for en krenkelse, kan velge å ikke falle ned på en bestemt fortolkning, fordi ambivalens gir et større handlingsrom, noe Khan mfl. (2020) har begrepsfestet som *produktiv ambivalens* (jf. Hansen et al., 2020). I narrativ viktimologi ses fortellingen derfor som en framvisning heller enn en objektiv rekonstruksjon av hva som skjedde, hvor den som forteller, prøver ut en beskrivelse overfor lytteren, som ikke selv var til stede:

Therefore, the story does more than recount objective history. It gives meaning to experience and connects it to other aspects of one's story. This selective reconstruction is especially relevant when individuals are recounting particularly complex, troubling or traumatic events (...). (Hourigan, 2019, s. 261)

Festovergrep kan nettopp forstås som det siste – spesielt trøblete hendelser å fortelle om og dermed ta *narrativt eierskap* (Pemberton et al. 2019) til – dvs. komme fram til en framstilling av hva som skjedde som gir mening, og ikke over vold på erfaringen. Fortellingene vi analyserer her, handlet sjelden om *hvorvidt* et overgrep hadde skjedd. Kvinnene formidlet at det de hadde opplevd, var et overgrep – eller i hvert fall en sterkt uønsket eller negativ seksuell hendelse. Fortellingene kretset rundt noen andre spørsmål, nemlig disse: *Hva slags overgrep var det jeg opplevde, og hva var min rolle i det hele?* Vår analyse tar utgangspunkt i disse spørsmålene og fokuserer på hvordan kvinnene framstilte det de hadde opplevd – som en krenkelse. Hva var det ved situasjonen og interaksjonen de trakk

fram for å gi mening til hendelsen? Og, i forlengelsen av dette, hva slags typer festovergrepserfaringer gir det mening å sonde mellom?

Forekomst og fenomenforståelser

Men først: Hvor vanlig er festovergrep? Norske studier viser at festovergrep ikke er en helt uvanlig erfaring, i hvert fall ikke blant jenter. I NOVAs siste UngVold-undersøkelse, hvor deltakerne var avgangselever i videregående skole, svarte om lag åtte prosent av jentene og to prosent av guttene at de hadde opplevd at noen hadde hatt sex med dem når de hadde sovet eller vært for fulle til å motsette seg det som skjedde (Stefansen et al., 2019). Siste års forekomst var litt lavere blant jenter, om lag fem prosent, men den samme for gutter, rundt to prosent (Stefansen et al., 2020). En tidligere norsk studie som brukte det samme spørsmålet, fant en tilsvarende siste års forekomst blant jenter i alderen 15–18 år som NOVA fant blant litt eldre jenter (Pape, 2014). At jenter er betraktelig mer utsatt enn gutter for festovergrep, er for øvrig godt dokumentert også internasjonalt (Fedina et al., 2018), og i samsvar med hva vi ellers vet om kjønnet risiko for fysisk, seksuell vold (Pedersen et al., under vurdering).

Internasjonalt er forskningen om forekomsten av festovergrep dominert av studier fra USA, med college-studenter som respondenter. Kun få studier har fokusert på yngre ungdommer. Noen unntak finnes imidlertid. I et utvalg kvinnelige førsteårsstudenter fant Carey mfl. (2015) en forekomst av rusrelaterte overgrep før universitetsstart på ni prosent. Forskjeller i både utvalg og spørsmålsstillinger gjør at vi ikke kan sammenligne amerikanske og norske studier direkte. Samlet viser likevel disse studiene noe viktig om festovergrep: Selv om fenomenet er utbredt, er det langt fra alle som rammes. Disse studiene har imidlertid ikke kartlagt digitale festovergrep – for eksempel å ta eller dele bilder eller film av noen som har frivillig sex på fest, uten at de har samtykket til det. Hvis slike hendelser var inkludert, ville andelen utsatte antakelig være høyere, særlig blant gutter (Pedersen et al., under vurdering).

Det finnes en del forskning om individuelle og situasjonelle risikofaktorer for festovergrep. Denne forskningen viser blant annet at kvinner som tidligere har vært utsatt for overgrep og som drikker ofte og mye, er

mer utsatt (Krebs et al., 2009), og at festovergrep er assosiert med det å ha mange seksualpartnere (Franklin, 2010). Et annet funn er at utøveren som regel er en den utsatte kjenner, en venn eller bekjent, og sjelden en romantisk partner eller en helt fremmed (Gilbert et al., 2019).

Hvordan festovergrep skjer, er mindre utforsket, og flere har etterlyst mer forskning om nettopp dette. Et eksempel er Pape (2014), som viser til at situasjonene festovergrep skjer i «may be more complex and ambiguous than one is given the impression of in the survey-based research literature on sexual assault victimization» (s. 7). Pape henter her til den dominerende forståelsen av festovergrep i surveyforskningen – at de forstås som planlagte, kalkulerte angrep, det Khan mfl. (2020, s. 141) refererer til som sosiopatmodellen. Slike overgrep finnes. Taktisk skjenking og «drugging» har i flere studier blitt knyttet til voldtekt (Cleveland et al., 1999; Hamby, 2018; Warkentin & Gidycz, 2007). Samtidig er det ofte en uklar grense mellom frivillig og ufrivillig (over)konsum, noe som gjør dette til et vanskelig fenomen å undersøke. «Drugging» ser uansett ut til å utgjøre en liten andel av de festovergrepene som skjer (Anderson et al., 2017).

Hvis sosiopatmodellen bare passer på noen festovergrep, hvordan skjer da andre former for festovergrep? Og hva karakteriserer situasjonene de skjer i? En norsk studie (Stefansen et al., 2020) har undersøkt disse spørsmålene basert på korte beskrivelser av festovergrep fra ungdom i 18–19-årsalderen som deltok i en surveystudie. Analysen peker mot at festovergrep har bakgrunn i to ganske ulike sosiale dynamikker. Den ene, «tumultuous interactions», dreier seg om kaotiske eller forvirrende situasjoner som ender i en seksuell interaksjon som en av partene – eller kanskje begge – ikke ønsket. Begge er fulle, og det ene tar det andre. Hvem som kan lastes for det som skjer, er vanskelig å avgjøre. Stefansen mfl. (2020) bygger på Tutenges mfl. (2020) her, som har omtalt slike handlingsforløp som preget av «sexually violent effervescence». Effervescencebegrepet er hentet fra Durkheim og handler om kollektive stemninger eller atmosfærer som folk suges inn i, og som leder dem til å handle på måter de ellers ikke ville ha gjort. Poenget til Tutenges mfl. er at fester ofte har en seksuelt ladet atmosfære, som i noen tilfeller bærer galt av sted. Den andre dynamikken Stefansen mfl. identifiserte, «intentional

tactics», er ganske annerledes. Her det snakk om en utøver som mer eller mindre planlagt utnytter den andres sårbarhet og bruker manipulasjon eller tvang for å få sex. Ulike varianter av sosiopatmodellen altså. Kjønn har betydning her. Et viktig funn i denne studien var at både gutter og jenter hadde overgrepserfaringer av den første typen, mens det nesten bare var jenter som beskrev overgrep som involverte bevisst manipulasjon. Analysen vi presenterer her, bygger på dette bidraget. Inngangen er samtidig annerledes. Der Stefansen mfl. (2020) kategoriserte overgreps-situasjoner ut fra korte beskrivelser av hendelsesforløp, fokuserer vi på hva det er de utsatte baler med i fortellingene om hva som skjedde, nettopp det Hourigan (2019) omtaler som meningsskapingen som skjer under eller bak fortellingen om hendelsen.

Teoretisk utgangspunkt: Festovergrep som seksuell vold

Festovergrep representerer en form for seksuell vold. Men hva, mer presist, skal forstås som seksuell vold? Vår analyse er inspirert av det som gjerne kalles et normativt perspektiv. Utgangspunktet her er retten alle har til seksuell integritet og autonomi; til selv å bestemme med hvem og hvordan intim kontakt skal skje (jf. Stang Dahl, 1994; Kelly, 1998). Når denne retten brytes, ved at noen tar seg til rette, har vi å gjøre med seksuell vold.

Samtidig er det forskjell på overgrep. De skjer på ulike måter. I litteraturen er det gjort flere forsøk på å teoretisere slik variasjon. Et nyere eksempel er analysen til Hirsch og Khan (2020), som er basert på omfattende feltarbeid på et amerikansk elite-college. De skiller mellom seksuelle overgrep der utøveren bruker tvang, makt eller vold for å få sex («violence»), overgrep der utøveren tar seg til rette uten å bry seg om den andres vilje («entitlement»), og overgrep der utøveren er så oppslukt i situasjonen at han eller hun glemmer eller ignorerer den andres vilje og ønske («self-absorption»). Kategoriseringen til Hirsch og Khan fokuserer altså på hva som driver utøveren i situasjonen.

Vår analyse tar utgangspunkt i Cahills (2012, 2014) videreutvikling av det normative perspektivet på seksuell vold, hvor begrepet *uetisk sex*

(«unjust sex») står sentralt. Dette perspektivet er mer egnet for vårt formål – fordi det løser opp det skarpe skillet mellom overgrep og samtykkende sex, og innbyr til analyser av gråsoner og grensetilfeller. Cahill betegner seksuelle interaksjoner der den ene partens vilje går på bekostning av den andres, som uetisk sex. Festovergrep kan i hovedsak plasseres her. Slike interaksjoner står i motsetning til det Cahill kaller «just sex», hvor begge partene kan delta aktivt og har en interesse av det som skjer. Interesse må her forstås i utvidet forstand, som noe mer enn seksuell lyst eller begjær. Man kan ha «just sex» uten å være seksuelt tent, men viljen til sex må ikke være tvunget fram av den andre eller av situasjonen. Et annet viktig poeng hos Cahill er at også uetisk sex rommer variasjon. Bruddene med den seksuelle integritet og autonomi kan være totale, men de kan også være delvise. Ved totale brudd ignorerer utøveren den utsattes vilje fullstendig, mens ved delvise brudd tar utøveren i noen grad den utsattes vilje i betraktning. Bare det totale bruddet representerer voldtekt i fenomenologisk forstand, slik Cahill ser det. Vi vil bruke grensene Cahill trekker opp, som holdepunkter for å tolke de utsattes fortellinger om festovergrep.

Skillet mellom «conducive» og «coercive circumstances», på norsk tillatende og tvingende omstendigheter, er også relevant for å forstå hvordan de som er blitt utsatt for festovergrep, snakker om erfaringene sine. Tillatende omstendigheter er et begrep fra Kelly (2016), som viser til hvordan ideer om kjønn, makt og seksualitet muliggjør overgrep – særlig mot kvinner. I festsammenheng kan det handle om gutter og jenters forventninger til seksuell utprøving i ungdomstida, tanker om hvordan seksuelle erfaringer er koplet til sosial status, og forståelser av hva samtykke er, og hvordan det uttrykkes. Begrepet «tvingende omstendigheter» brukes i juridisk litteratur for å sirkle inn situasjoner hvor den utsattes samtykke eller aktive medvirkning til overgrepet som skjer, ikke kan tillegges vekt – fordi hun eller han er i en tvangssituasjon (f.eks. Munro, 2010). Begrepet er primært brukt om voldtekt i krigssituasjoner, men har også blitt koplet til situasjoner der den utsatte har vært sanseløst full eller neddopet (Jokila & Niemi, 2019). Et spørsmål vi er opptatt av, er hvordan utsatte for festovergrep forstår og forholder seg til de omstendighetene overgrepet skjedde under. Hva representerer tvang og handlingsrom for

dem? Et tema vi berører i den forbindelse, er hvordan utøverens posisjon i «kjønnsmarkedet», hans attraktivitet og popularitet kan ha betydning for hvordan festovergrep fortelles fram: Hvordan figurerer utøverens sosio-seksuelle status i fortellingene?

Empirisk grunnlag

Datamaterialet vi analyserer, er hentet fra prosjektet *Seksuell vold i nære relasjoner*, hvor vi intervjuet førti kvinner i 20- til 40-årsalderen om erfaringer de hadde hatt med seksuell vold i ungdomstida og ung voksen alder.² Gjennomsnittsalderen på intervjutidspunktet var 33 år. Kvinnene kom fra ulike deler av landet, og omtrent like mange hadde arbeiderklasse- som middelklassebakgrunn. De aller fleste hadde vokst opp i en majoritetsnorsk familie. Litt flere enn halvparten av kvinnene hadde en eller flere erfaringer som var relevante for vår analyse, dvs. at de hadde opplevd ett eller flere festovergrep i ungdomstida eller som ung voksen. Det er disse fortellingene som danner grunnlaget for vår analyse. Intervjuene ble gjennomført i 2017, dvs. før #metoo gjorde seg gjeldende i Norge. Fortellingene vi analyserer, er med andre ord ikke farget av denne debatten.

Om lag en tredjedel av kvinnene vi intervjuet ble rekruttert via nettverket til en av forskerne i teamet. De øvrige responderte på en åpen annonse på Facebook om å bli med på et forskningsprosjekt i regi av NOVA. Annonsen ble postet på veggen til en av forskerne, og delt videre derfra. I annonsen sto det at vi søkte etter personer som hadde hatt ubehagelige eller krenkende seksuelle opplevelser i ungdomstida eller tidlig voksen alder, og som kunne tenke seg å fortelle om dem til en forsker. De fleste kvinnene ble intervjuet ansikt til ansikt, enten hjemme hos dem, på universitetet eller på en kafé, mens noen ble intervjuet på telefon. Intervjuene varte som regel i én og en halv time. Telefonintervjuene var ofte litt kortere.

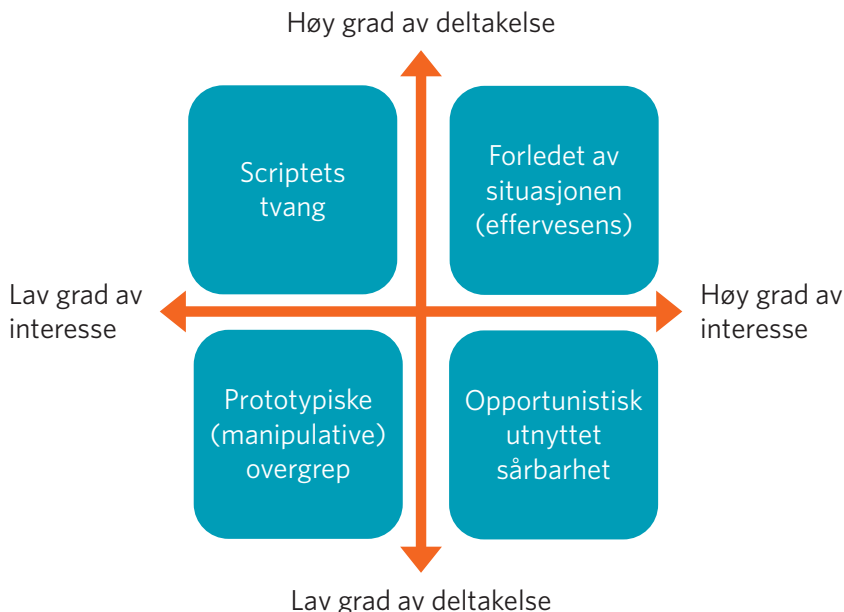
Intervjuene hadde en biografisk tilnærming. Vi startet med spørsmål om oppvekst, familie og skolegang, snakket oss fram til hendelsen eller

² Intervjuene ble gjennomført av førsteforfatter, Ingrid Smette, og Maria Hansen.

hendelsene informantene hadde opplevd og som gjorde at de ville være med i prosjektet, og avsluttet med spørsmål om livet på intervjuetidspunktet – og eventuelle planer framover. Intervjumetoden vi brukte, var inspirert av det Hydén (2014) kaller «det fortellerfokuserte intervjuet». Dette er en intervjuform som passer godt i studier av erfaringer som er «complex, sensitive, and difficult to bring up» (s. 810), slik seksuell vold kan være. Hensikten med intervjuformen er å skape et trygt relasjonelt rom, hvor informanten opplever at hun har kontroll, og at det hun forteller om, har verdi. Dette oppnås ved at intervjueren tar rollen som den som lytter framfor å være den som spør. Samtidig har intervjueren ansvar for å støtte og hjelpe med spørsmål underveis, slik at det blir mulig for informanten å fortelle. Intervjueren presser ikke på, men lar informanten selv bestemme hvor mye og hvor detaljert hun vil fortelle, og problematiserer heller ikke de ulike versjonene av historien som kan framkomme under intervjuet.

Analytisk tilnærming

I analysearbeidet har vi jobbet med å identifisere det Haavind (2000) har kalt «indre sammenhenger» i intervjufortellinger, eller med Hollway og Jefferson (2000, s. 34) «an order or hidden agenda». Mer konkret har vi søkt etter å forstå hva som var viktig for de utsatte når de skulle framstille hva de hadde opplevd – som en krenkelse. Hva var det ved situasjonen og interaksjonen de trakk fram for å gi mening til hendelsen? To spørsmål virket å være særlig viktige: (1) Hvor delaktig den utsatte selv hadde vært i den seksuelle situasjonen og i en eventuell opptakt til den, og (2) den utsattes syn på eller interesse for den eller de som sto bak overgrepet, og for situasjonen som sådan. Delaktighet og interesse kan forstås som separate dimensjoner som går fra høy til lav. Når vi kombinerer dem, slik vi har gjort i figur A under, får vi en enkel, «beskrivende typologi» (Elman, 2009), et slags kart som kan hjelpe oss til å forstå hva som særskiller ulike festovergrepserfaringer som krenkelse, sett fra de utsattes perspektiv. Det er viktig å presisere at vi ikke tenker i enkle dikotomier – at den utsatte enten er interessert eller ikke, enten delaktig eller ikke – men at vi forholder oss til *grader av* delaktighet og interesse som uttrykkes i fortellinger om festovergrep.

Figur 1. Festovergrepserfaringer

Analysen peker mot fire hovedtyper festovergrepserfaringer, som vi straks skal beskrive nærmere: «Prototypiske/manipulative overgrep», «opportunistisk utnyttet sårbarhet», «forledet av situasjonen/effervesens» og «scriptets tvang». Vi har valgt ut én illustrerende case for hver av dem.

Prototypiske overgrep: Verken interesse eller delaktighet

Vi starter med fortellinger om overgrep hvor den utsatte verken har vært aktiv og med i den seksuelle situasjonen, eller hatt en interesse for eller dragning mot utøveren. I flere av disse fortellingene mistenker jenta at hun har blitt dopet ned. Dette er det prototypiske festovergrepet – det vi innledningsvis omtalte som sosiopatmodellen, med henvisning til Khan mfl. (2020). Fortellingene av denne typen kan ha innslag av vold og maktbruk, for eksempel at jenta har blitt holdt fast eller truet, og de kan handle om manipulative strategier, for eksempel overskjenking. Altså om utøvere som framprovoserer tvingende omstendigheter. I disse fortellingene er det ingen opptakt eller

foranledning som forespeiler sex mellom de to partene. Fortellingen til «Sofia» er av denne typen.

Sofia fortalte om et overgrep som skjedde da hun gikk på videregående skole. Hun beskrev seg selv som populær blant både jenter og gutter på den tida. Hun var pen, aktiv på fritida, gjorde det bra på skolen og hadde nettopp blitt sammen med en av de populære guttene. Livet var fint, framtida lys. Hendelsen skjedde på et hotell. Sofia er der med en venninne og hennes familie under den årlige vinterferien. Det er middag for alle gjestene. Mange retter, mye drikke. Etterpå er det dans. En eldre gutt spanderer drinker, den ene etter den andre. Innimellom danser de, hun blir fullere og fullere. Hun husker ikke alt som skjedde. Noe vet hun – fordi det ble fanget på hotellets kamera –, som at han bar henne til heisen med brannmannsløft. Hun husker at hun er i leiligheten hans. Der kler han av henne, holder henne fast og ligger med henne. Hun mener å ha koplet ut underveis. Hvor lenge hun var der, vet hun ikke. Det neste hun husker, er at moren til venninna kommer inn i rommet, og tar henne med seg bort. Hun er lei seg da hun våkner neste morgen; hun har blåmerker rundt håndleddene og vondt i underlivet. Hun reiser hjem, orker ikke å være der lenger.

I fortellingen om overgrepet la Sofia vekt på sin manglende interesse for utøveren. Hun fortalte om den nye kjæresten hun hadde kapret rett før dette skjedde, en kjekkas som var god i idrett. De hadde ikke ligget sammen ennå, men det kom til å skje ganske snart. Hun beskrev seg selv som attraktiv, og utøveren som en som absolutt ikke ville vært interessant for henne: «Så jeg hadde ikke noen interesse av å ... Jeg var søt og liten og tynn og pen, og han var en tjukkas på 23. Det var ikke noe logikk i at jeg skulle hatt lyst til det der.» Sett utenfra kan situasjonen etter middagen minne om et standard sjekkeopplegg, hvor han anvender seg av en form for belevn, litt gammeldags maskulinitet for å sjarmere damene. Men det er ikke noe i fortellingen til Sofia som tyder på at hun har blitt sjarmert, snarere tvert imot. At han må anstrenge seg med drinker og fokusert oppmerksomhet mot henne, er tegn på at han befinner seg på et lavere nivå enn henne i det sosioseksuelle hierarkiet. I Sofias fortelling framstår han som litt latterlig. Hun finner seg i ham fordi de er der de er. Manglende interesse for en seksuell relasjon med utøveren blir på

forskjellige måter formidlet også i andre fortellinger av denne typen. De utsatte viser blant annet til sin unge alder, stor aldersforskjell, at de ikke hadde debutert seksuelt, at utøveren generelt var «ekkel» eller «rar», eller at hun allerede hadde avvist ham flere ganger.

Fortellingen til Sofia kretser også rundt manglende deltakelse. Den starter med at hun er aktiv og glad. Hun er på middag, gjestene spiser godt, alle drikker masse, det er fest og litt kaotisk stemning. Sofia møter utøveren, kjenner ham ikke fra før, men venninna gjør kanskje det. Det er de samme familiene som møtes her hvert år. Så snur det. Han er den aktive, han kjøper drinker, skjenker henne, han vil danse med henne og ha henne med seg opp på rommet. I denne delen av fortellingen er hun helt passiv. Hun tar imot drinkene, danses med, bæres inn i heisen, føres inn i leiligheten, blir kledd av og hatt sex med. Hun er som en ting, et objekt, for den andre. Hennes vilje i situasjonen er helt uvesentlig for det som skjer. I sum gjør disse elementene – det absurde i at hun som var ung, pen og populær, skulle vært interessert i ham, en overvektig og desperat fyr, og at hun var så full at hun bare kunne registrere hva han gjorde med henne –, at Sofia aldri var i tvil om hva som hadde skjedd. Det var et overgrep, en voldtekt, og noe hun selv på ingen måte kunne lastes for.

Sofias fortelling illustrerer også et annet viktig poeng når vi skal forstå hvordan festovergrep kan skje og erfares: At andre som er til stede, kan bidra til at tillatende omstendigheter (jf. Kelly, 2016) for overgrep får utvikle seg. I Sofias tilfelle handlet det om voksne som tillot overskjenking av ungdommer, og som ikke gjenkjente utøverens betenkelige sjekkeopplegg overfor en yngre jente.

Opportunistisk utnyttet sårbarhet: Mulig interesse, ingen delaktighet

Den andre typen festovergrep kan begrepsfestes som «opportunistisk utnyttet sårbarhet». Fortellingene her handler om sovevoldteker eller overgrep der den utsatte forteller om ikke å ha kontroll over egen kropp, fordi hun er overstadig beruset eller har blitt dopet ned. De skiller seg imidlertid fra prototypiske overgrep gjennom måten utøveren beskrives på, hvilket syn den utsatte hadde (eller fortsatt har) på utøveren

som person. I noen fortellinger har den utsatte på et tidspunkt uttrykt interesse for utøveren. Kvinnen beskriver da en form for opptakt eller – med Cahill (2016) – «en vilje til» at noe skal skje mellom de to, til å få en slags kjangs. Her er det ikke uvanlig at den utsatte til en viss grad bebreider seg selv for å ha flørtet, og kanskje invitert til at overgrepet kunne skje. Hun bruker ord som «naiv» og «dum» om seg selv. I andre fortellinger dreier interessen seg mer om synet på utøveren mer generelt – hans omdømme og sosiale posisjon blant jevnaldrende eller i lokalmiljøet, at han er likt og en del av gjengen, kanskje populær. Fortellingene har samtidig det til felles at den seksuelle situasjonen som faktisk oppstår, bryter helt med det jenta ønsket eller forestilte seg at gutten kunne gjøre mot henne. Hennes i utgangspunktet positive syn på gutten blir et sentralt element i arbeidet med å forstå overgrepet. Fortellingen til «Silje» er en god illustrasjon på dette.

Silje vokste opp på et lite sted utenfor byen. Hun beskriver seg selv som en helt normal ungdom; rolig, passe festglad – på linje med andre ungdommer. Hendelsen Silje fortalte om, utspilte seg på en hjemmefest. Hun og venninna er sammen med en gjeng av de eldre, kule guttene i bygda, som Silje var litt «innenfor» med på grunn av vennskap mellom foreldrene deres. Det er god stemning. De koser seg. Så blir Silje «kjempesfull», og lagt på et soverom, alene. Hun våkner av at en gutt på festen har sex med henne. Silje er så full at hun er inn og ut av søvn. Husker at han sa «Kan du lukke opp øynene? Kan du lukke opp øynene?», men hun klarer det ikke. Klarer heller ikke å gjøre motstand. Hun bare registrerer at hun blir hatt sex med. Han bruker ikke vold. Det trengs ikke, hun bare ligger der. Senere på natta våkner hun av at noen åpner døra. To gutter kikker inn og ler. Silje beskriver dette som «jævlig kleint» og ydmykende. Hun dro hjem sammen med venninna. Hun ville helst ikke snakke om det som hadde skjedd, ville ikke bli «den jenta».

På flere måter blir guttens omdømme og sosiale bindinger framtrædende elementer i Siljes fortelling. Det kommer ikke klart fram om Silje var interessert i gutten, eller om de hadde flørtet, men hun viser til at han var godt likt av alle og ansett som en av de snille i gjengen. Silje sier først at han «egentlig er en kjempehyggelig fyr», senere

at han jo egentlig ikke er det. Hendelsen har endret inntrykket hun hadde av ham, fra positivt til ambivalent. Guttens omdømme og sosiale status på hjemstedet spiller uansett inn på hvordan hun vurderer handlingene hans. Hun påpeker at guttens popularitet antakelig bidro til at venninnene hennes bagatelliserte hendelsen. Det var «ikke så farlig». Det ligger implisitt i dette at utøveren er en gutt Silje *kunne* vært interessert i. Kontrasten er tydelig til Sofia som vi omtalte over, som opplevde et overgrep fra en hun absolutt ikke kunne vært interessert i. Silje selv tilskriver utøveren begrenset skyld for overgrepet: Han skjønnte nok ikke at han skadet henne eller gjorde noe kriminelt. Dessuten har han bedt om unnskyldning. Det spiller inn at hun kjenner foreldrene hans og ikke ønsker å ødelegge for dem. Samtidig strever Silje med at hun, som feminist, ikke har ansvarliggjort ham i etterkant av hendelsen.

Slik Silje selv beskriver det, er hun helt inaktiv i det som skjer, ute av stand til å motsette seg handlingene hans. Hun er sterkt beruset og ikke-responderende i den seksuelle situasjonen. Hun opplever at det hele «bare skjer», mens hun er passiv. Silje beskriver at hun ikke føler noen skyld for det som skjedde, og trekker særlig fram at hun jo «ikke var med på det». Hun var bare på feil sted til feil tid. Fraværet av delaktighet er utvetydig for Silje; det skjedde uten hennes vilje. Likevel er det først senere, etter at sovevoldtekt tematiseres i en skoletime på videregående, at hun skjønner at hun er blitt utsatt for et seksuelt overgrep. Betegnelsen «voldtekt» er hun fortsatt ukomfortabel med, ettersom gutten ikke brukte vold. Ambivalensen hun uttrykker, er knyttet til at en hun kjenner som en hyggelig fyr, og som alle liker, kunne begå et seksuelt overgrep. I bakgrunnen ligger også den dragingen hun hadde til gjengen utøveren var en del av, og muligheten til å ta del i deres kulhet. Fortellingen til Silje illustrerer den beskyttelsen som kan ligge i å være i toppen av sosioseksuelle hierarkier blant ungdom. Populariteten gjør det lettere å unnskyldte og se gjennom fingrene med overtramp. Er man lenger nede i hierarkiet, løper man risiko for å bli utnyttet. Det ligger i kortene at man er interessert i de som er mer populære. Dessuten tar man en stor sosial risiko om man «outer» utøveren som overgriper. Det kan stenge døra til miljøer man vil være del av, og til framtidprosjekter av ulik art (jf. Khan et al., 2018).

Forledet av situasjonen (effervesens): Interesse og delaktighet – til et visst punkt

Den tredje typen overgrep er karakterisert av effervesens, en dynamikk der den utsatte på sett og vis forledes av situasjonen. I disse fortellingene er det i utgangspunktet deltakelse og interesse fra jentas side. Interaksjonen er gjensidig til å begynne med, men spinner – fra hennes perspektiv – ut av kontroll. Den seksuelle situasjonen, og hennes egen rolle i den, utspiller seg ikke på den måten hun ønsket eller forestilte seg. Jenta går fra en følelse av å ha kontroll til å miste kontroll over det som skjer, og hvor langt det hele skal gå. Hun *var* med, og *hadde* det gøy, før det snudde. Med Cahill (2014, 2016) kan vi forstå det som at «just sex» glir over i «unjust sex»; situasjonen går fra tosidighet til ensidighet. Man kan snakke om et «feilslått» seksuelt prosjekt. I et par av fortellingene om effervesens klarer jenta å komme seg ut av situasjonen – før den utvikler seg til noe hun vil betegne som en voldtekt. Det skjer i fortellingen til «Amalie».

Amalie beskrev miljøet hun vokste opp i, som preget av ulike gjenger. Hun har tilhørt både en gjeng med prektige, kristne jenter og en gjeng som festet masse, og hvor «de kule» var med: Der det var «mere sånn fest-fyll-pula-drekka-slåss-opplegg». Historien hun forteller om de to guttene som befølte henne, henger sammen med et sterkt driv mot å bli anerkjent og få bekreftelse, ikke minst fra ekskjæresten. Amalie var 17 da hendelsen skjedde. Hun hadde kjærlighetssorg etter et nylig brudd med «den første kjærligheten». Var på fest med de kule folka. Ekskjæresten var også der. Amalie flørtet med flere, ville vise at hun kunne få noen andre enn ham. Hun var ganske full, og dro sammen med to av guttene som skulle gå fra festen. Hun ble med til en av dem, som var hjemme alene. Alle tre gikk opp på et soverom. Hun husker at guttene kysset henne, og at de «tafsa og prøvde å ... komme ned i strømpebuksa». På et tidspunkt synes hun ikke at det er greit lenger. Men før det utvikler seg videre, dukker ekskjæresten opp og drar henne vekk fra situasjonen. Hun blir lettet. Dagen etter våkner hun hjemme med masse sugemerker på halsen og nedover brystet. Synlige tegn på at det var en heftig situasjon.

Amalie beskriver seg selv som delaktig i forkant av hendelsen og opp til et visst punkt. Det er hun som tar initiativ og søker oppmerksomhet. Hun har et prosjekt denne kvelden, og hun formidler en deilig følelse av kontroll. Hun flørter og blir frivillig med hjem til den ene gutten. Midtveis i fortellingen snur det: Hun har ikke lyst mer, hun vil stoppe. Det som skjer, er feil. Hun føler at hun mister kontrollen:

Det var vel da de begynte å tafse litt for mye og sånn, at det ble litt for mye av det gode. Jeg vet ikke helt når det skiftet, liksom, men det gikk fra å være sånn «haha nå skal vi ha det [gøy], haha, nå er jeg på toppen av verden her og eksen min kan bare lure på hvor jeg er» til «oi nå har jeg ikke hundre prosent kontroll».

Situasjonen vender plutselig fra lek til alvor. Amalie knytter selv tapet av kontroll til at guttene var to og hun var én, og at de begge tafset på henne. Hun minnes at hun dyttet dem litt vekk. Hun mener at hun ikke sa direkte nei, og at hun var urolig for hva de kom til å si om henne i ettertid – siden hun jo hadde blitt med dit og vært flørtete hele kvelden.

Interessen i Amalies fortelling handlet om attraktivitet og innpass hos «de kule», og om å bevise ovenfor ekskjæresten at hun kunne få noen andre. Guttene var på toppen av det lokale sosiale hierarkiet, og hun syntes det var kult at de viste interesse for henne. Kanskje gikk hun lenger enn hun ville nettopp derfor. Amalie husker at hun tenkte på episoden som «en sånn liten triumf», at hun hadde satt seg i «en litt farlig situasjon», kanskje for at han skulle komme og redde henne. Noe han også gjorde. Det var ekskjæresten prosjektet hennes egentlig handlet om, og den seksuelle situasjonen med guttene utviklet seg til noe annet enn hun hadde tenkt. Amalies fortelling viser fram noe av dobbeltheten som preger effervesens-situasjonene. Jenta tar initiativet, hun flørter, hun blir med guttene og vil bli sett av dem. Samtidig er hun sårbar. I Amalies tilfelle både fordi hun har kjærlighets sorg og fordi hun søker bekreftelse fra gutter som har høyere sosioseksuell status enn henne. Viljen til flørt og seksuell interaksjon og dette andre – den sosiale bekreftelsen, at de kule vil ha henne – er blandet sammen i fortellingen.

Amalie definerte ikke hendelsen som et overgrep da den skjedde, bare at det hadde vært veldig ubehagelig. Det er senere at hun tenker at dette var noe som ikke skulle ha skjedd. Av de fire typene festovergrep framstår effervesens mest kaotisk og uoversiktlig. Hendelsene er i stor grad åpne for refortolkning, og jentene strever med å forstå sin egen og utøvers rolle i det hele.

Scriptets tvang: Ingen interesse, mekanisk delaktighet

En fjerde type festovergrep handler om scriptets tvang, en opplevelse av at bordet fanger. I disse fortellingene har jenta deltatt kroppslig i den seksuelle situasjonen, uten egentlig å ha vært interessert i gutten eller hatt lyst på sex. En beskrivelse av å være «fanget i situasjonen» går igjen i flere fortellinger, og det at hun ikke klarte å si eller gjøre noe for å stoppe eller avverge overgrepet. Samtidig framstår det uforklarlig for jenta hvorfor hun *ikke* gjorde noe, hvorfor hun bare lot sexen skje. I de fleste tilfellene er det kanskje mer riktig å snakke om fravær av motstand framfor en utpreget aktiv deltakelse i den seksuelle akten: Hun lar seg bli hatt sex med, uten innlevelse. Jenta veksler mellom å tenke at utøveren var for oppslukt i situasjonen til å ense at hun egentlig ikke hadde lyst, det Hirsch og Khan (2020) omtaler som «self-absorption», og at han bevisst så bort fra hennes vilje og ønske, det de omtaler som «entitlement». Dermed blir det uklart hva som har skjedd. Kan han ha trodd at det var «just sex»? «Trines» fortelling illustrerer denne usikkerheten.

Trine var 18 da det skjedde. Det var siste året på videregående. Ungdomstida hadde ikke vært så bra. Hun hadde vært en del syk, strevd med astma. Var ikke så mye ute. Både da og senere har hun hatt psykiske plager. Da hendelsen fant sted, var hun «tydeligvis ikke så syk», for hun var med noen venner på et utested. Der traff hun en litt eldre gutt, en student. Da hun så ham første gang, sto han alene på dansegulvet og danset. Hun beskriver det som at hun var så full at hun ikke helt forsto hva som skjedde. Hun trodde de skulle til et annet utested, «men så hadde vi plutselig tydeligvis gått hjem til han». I selve situasjonen

klarte hun ikke å si nei, fordi hun allerede hadde blitt med ham: «Det var ikke annet å gjøre, sexen var det som skulle gjøres.» Hun følte seg fanget i situasjonen. Hun var på et fremmed sted, og hun visste ikke hvordan hun skulle komme seg ut. Da det skjedde, var hun så beruset at hun ikke «merket så veldig til selve hendelsen». Hun var våken, men deltok ikke. Han var ikke voldsom med henne, men heller ikke «hengiven eller koselig». Fortellingen er ikke så detaljert om hva han gjorde, annet enn at det var et samleie. Etterpå kledde hun på seg og dro. Tok en taxi hjem. Hun bestemte seg for at det ikke var en voldtekt, og fortalte ikke noen om hva som hadde skjedd.

I fortellingen om overgrepet framstår Trines rolle som verken aktiv eller passiv. Hun er på én måte med og delaktig. Hun blir med ham, hun ligger med ham. Men hun er ikke med på ordentlig. Hun lar ham ta styringen. Hun ligger der, lar ham ha sex med henne. Delaktigheten framstår som mekanisk, utvendig. Trines fortelling ligner det Stefansen mfl. (2020) har beskrevet som festovergrep der den utsatte har en zombieaktig tilstedeværelse. Her er selvet, viljen, frakoplet på grunn av beruselse, men kroppen er med, lar seg lede, og beveger seg mer eller mindre slik den skal i seksuelle interaksjoner. I Trines tilfelle er ikke frakoplingen total. Hun er delvis bevisst hva som skjer, men situasjonen tar like fullt over. Det hele virker å ha skjedd uten noen form for verbal kommunikasjon. Men hun husker at han hadde ledd av henne på et tidspunkt, fordi hun var så full. Da hadde hun følt at hun dummet seg ut. Hun knytter noe av hans overtak i situasjonen til at hun var mye fullere enn han, og ikke helt skjønnte hva som foregikk. Han lurte henne, på et vis. I fortellingen til Trine er det ikke noe som tyder på at hun har hatt noen interesse for gutten eller lyst på sex. Hun har bare blitt med ham. Ikke for å ha sex, men fordi hun trodde de skulle på et annet ute-sted. Hun kommenterer at hun var jomfru, noe vi tolker som at det var usannsynlig at hun skulle villet ha sex i denne situasjonen. Hun tror han skjønnte det etterpå, fordi hun begynte å blø. Hun har senere skammet seg over at hun bare ble med en fyr hjem i fylla – en som ikke var noe særlig fin heller.

Trine har vekslet mellom ulike fortolkninger av situasjonen. Da det skjedde, tenkte hun på det som en dårlig og flau one-night stand, som i

tillegg var hennes første gang. Senere har hun ment at det var en voldtekt, at han utnyttet at hun var fullere enn ham og ikke kunne gjøre motstand. Dessuten var hun på et fremmed sted og «fanget» i en ganske konkret forstand – noe som bidro til tvangen hun opplevde. En tredje tolkning finnes også i fortellingen: At hun ble voldtatt, men at gutten ikke forsto at det var det som skjedde, siden hun var med, rent fysisk. Det som skaper ambivalens hos Trine, er den mulige delaktigheten, at hun på en måte lot det skje. Det går ikke helt i hop at hun ble manipulert og utnyttet, samtidig som hun var delaktig.

Avslutning

I arbeidet med overgrepfortellingene har vi blitt slått av hvor viktig det var for de utsatte å formidle hele bildet av det de hadde opplevd. I tillegg til å beskrive interaksjonen mellom dem og utøveren, hva som helt konkret hadde skjedd, fortalte de fleste også utførlig om omstendighetene rundt overgrepet, inkludert hvor de var da det skjedde, og hvordan det hadde seg at de var akkurat der. De beskrev også hvem som ellers var til stede, og hva disse personene foretok seg. Å få fram alle nyanser i hva de selv hadde følt i situasjonen, for utøveren og under og etter selve overgrepet framsto dessuten som særlig viktig.

Vår analyse peker mot at utsatte for festovergrep forholder seg til to ulike spørsmål når de skal formidle hva som har skjedd med dem. Det ene er hva de selv gjorde, både i opptakten til hendelsen og underveis – da overgrepet pågikk. Det andre er hvilken interesse de hadde i den eller de som begikk overgrepet, og i den sosiale situasjonen som sådan. Vi kan forstå det som at avklaringen av disse spørsmålene er det som gir erfaringen form som krenkelse, og som gjør det mulig å ta det Pemberton mfl. (2019) kaller narrativt eierskap til det som skjedde. Dette betyr ikke at erfaringen for alltid må defineres på den måten det ble gjort i intervjuet, for eksempel som en erfaring der både deltakelsen og interessen i utgangspunktet var høy. Som vi har vist, kan utsatte holde det åpent hvordan hendelsen skal forstås: Det som først ble tolket som frivillig deltakelse, kan senere oppleves som et resultat av tvingende omstendigheter – slik fortellingen til Trine illustrerer. Poenget er

at det ikke er nok å forholde seg til handlingsaspektet når en overgrepserfaring skal gjøres forståelig, slik man kan få inntrykk av i deler av forskningen om seksuell vold. Interesseaspektet må også med, og framstår i festovergrepfortellingene som grunnleggende innvevd i de utsattes opplevelse av seksuelt aktørskap.

Vi har kombinert de to dimensjonene – deltakelse og interesse – i en enkel modell; en typologi over overgrepserfaringer relatert til fest og drikking i ungdomstida. Vi skiller mellom «prototypiske/manipulative overgrep», «opportunistisk utnyttet sårbarhet», «forledet av situasjonen/effervesens» og «scriptets tvang». De to første erfaringene befinner seg helt klart i området for det Cahill (2014, 2016) omtaler som uetisk sex. For de to siste er rommet for fortolkning større, og mye avhenger av hvordan omstendighetene omkring hendelsen forstås, altså om hvor sårbar den utsatte opplever å ha vært. Analysen viser tydelig at festovergrep er et mangslungent fenomen som rommer langt mer enn det prototypiske overgrepet, hvor en hensynsløs overgriper manipulerer eller tvinger seg til sex med et offer som er ute av stand til å forsvare seg (jf. Khan et al., 2020). Festovergrep omfatter også seksuelle situasjoner der den utsatte er fysisk delaktig, og kan involvere en utøver den utsatte i utgangspunktet liker eller vil bli likt av. Vi ser med andre ord spor i fortellingene av at utøverens sosioseksuelle status, hans attraktivitet i kjønnsmarkedet, har betydning for hvordan hendelsen forstås. Vi kan ane av fortellingene at høy sosioseksuell status gir utøverne en slags beskyttelse. Når det er et potensial for interesse, blir det mer uklart hva som har skjedd. Muligheten er til stede for at den utsatte kunne ha deltatt frivillig. Når utøveren har lavere sosioseksuell status derimot, virker hendelsen lettere å gjenkjenne som et overgrep – den utsatte kan ikke mistenkes for å ha hatt en interesse i utøveren på samme måte som når han er kjekk og populær. En annen dynamikk kan imidlertid også gjøre seg gjeldende her. Det kan være at utsatte reagerer annerledes i situasjoner der utøveren har høyere sosioseksuell status, at de lettere blir med et stykke på vei. Og som vi har vist: Når graden av delaktighet oppleves å være større, blir rommet for å definere hendelsen som et overgrep tilsvarende mindre.

Litteratur

- Alcoff, L. (2018). *Rape and resistance*. Polity Press.
- Anderson, L. J., Flynn, A. & Pilgrim, J. L. (2017). A global epidemiological perspective on the toxicology of drug-facilitated sexual assault: A systematic review. *Journal of Forensic and Legal medicine*, 47, 46–54. <https://doi.org/10.1016/j.jflm.2017.02.005>
- Cahill, A. J. (2014). Recognition, desire, and unjust sex. *Hypatia*, 29(2), 303–319. <https://doi.org/10.1111/hypa.12080>
- Cahill, A. J. (2016). Unjust sex vs. rape. *Hypatia*, 31(4), 746–761. <https://doi.org/10.1111/hypa.12294>
- Carey, K. B., Durney, S. E., Shepardson, R. L. & Carey, M. P. (2015). Incapacitated and forcible rape of college women: Prevalence across the first year. *Journal of Adolescent Health*, 56(6), 678–680. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2015.02.018>
- Cleveland, H. H., Koss, M. P. & Lyons, J. (1999). Rape tactics from the survivors' perspective: Contextual dependence and within-event independence. *Journal of Interpersonal Violence*, 14(5), 532–547.
- Cook, E. A. & Walklate, S. (2019). Excavating victim stories: Making sense of agency, suffering and redemption. I J. Fleetwood, L. Presser, S. Sandberg & Ugelvik, T. (Red.), *The Emerald handbook of narrative criminology* (s. 239–257). Emerald Publishing Limited.
- Dahl, T. S. (1994). *Pene piker haiker ikke: Artikler om kvinneverett, strafferett og velferdsstat*. Universitetsforlaget.
- Elman, C. (2009). Explanatory typologies in qualitative analysis. I D. Byrne & C. C. Ragin (Red.), *The SAGE handbook of case-based methods* (s. 121–131). SAGE Publications.
- Fedina, L., Holmes, J. L. & Backes, B. L. (2018). Campus sexual assault: A systematic review of prevalence research from 2000 to 2015. *Trauma, Violence, & Abuse*, 19(1), 76–93. <https://doi.org/10.1177/1524838016631129>
- Franklin, C. A. (2010). Physically forced, alcohol-induced, and verbally coerced sexual victimization: Assessing risk factors among university women. *Journal of Criminal Justice*, 38(2), 149–159.
- Fjær, E. G. (2012). The day after drinking: Interaction during hangovers among young Norwegian adults. *Journal of Youth Studies*, 15(8), 995–1010.
- Gilbert, L., Sarvet, A. L., Wall, M., Walsh, K., Reardon, L., Wilson, P., Santelli, J., Khan, S., Thompson, M., Hirsch, J. S. & Mellins, C. A. (2019). Situational contexts and risk factors associated with incapacitated and nonincapacitated sexual assaults among college women. *Journal of Women's Health*, 28(2), 185–193. <https://doi.org/10.1089/jwh.2018.7191>

- Hansen, M., Stefansen, K. & Skilbrei, M. L. (2020). Non-reporting of sexual violence as action: acts, selves, futures in the making. *Nordic Journal of Criminology*, 1–16. <https://doi.org/10.1080/2578983X.2020.1867401>
- Hamby, S. (2018). Coercion, access, and control: Understanding drugging. *Criminal Justice Review*, 43(1), 5–9. <https://doi.org/10.1177/0734016817751581>
- Hirsch, J. S. & Khan, S. (2020). *Sexual citizens: A landmark study of sex, power, and assault on campus*. WW Norton & Company.
- Hollway, W. & Jefferson, T. (2000). *Doing qualitative research differently: Free association, narrative and the interview method*. Sage.
- Hourigan, K. L. (2019). Narrative victimology: Speaker, audience, timing. I J. Fleetwood, L. Presser, S. Sandberg & T. Ugelvik (Red.), *The Emerald handbook of narrative criminology* (s. 259–277). Emerald Publishing Limited.
- Hydén, M. (2014). The teller-focused interview: Interviewing as a relational practice. *Qualitative Social Work*, 13(6), 795–812. <https://doi.org/10.1177/1473325013506247>
- Haavind, H. (2000). På jakt etter kjønnede betydninger. I H. Haavind (Red.), *Kjønn og fortolkende metode: Metodiske muligheter i kvalitativ forskning* (s. 7–60). Gyldendal Akademisk.
- Jokila, H. & Niemi, J. (2019). Rape law and coercive circumstances. I M. Heinskou, M. L. Skilbrei & K. Stefansen (Red.), *Rape in the Nordic countries. Continuity and change* (s. 120–136). Routledge.
- Kelly, L. (2016). The conducive context of violence against women and girls. *Discover Society*. <https://discoversociety.org/2016/03/01/theorising-violence-against-women-and-girls/>
- Khan, S., Greene, J., Mellins, C. A. & Hirsch, J. S. (2020). The social organization of sexual assault. *Annual Review of Criminology*, 3, 139–163. <https://doi.org/10.1146/annurev-criminol-011518-024456>
- Khan, S. R., Hirsch, J. S., Wambold, A. & Mellins, C. A. (2018). «I didn't want to be 'That girl'»: The social risks of labeling, telling, and reporting sexual assault. *Sociological Science*, 5, 432–460.
- Krebs, C. P., Lindquist, C. H., Warner, T. D., Fisher, B. S. & Martin, S. L. (2009). The differential risk factors of physically forced and alcohol-or other drug-enabled sexual assault among university women. *Violence and Victims*, 24(3), 302–321.
- Munro, V. E. (2010). From consent to coercion: Evaluating international and domestic frameworks for the criminalization of rape. I C. McGlynn & V. E. Munro (Red.), *Rethinking Rape Law* (s. 33–45). Routledge-Cavendish.
- Pape, H. (2014). Sexual assault while too intoxicated to resist: A general population study of Norwegian teenage girls. *BMC Public Health*, 14(1), 406.
- Pedersen, W., Bakken, A., Stefansen, K. & von Soest, T. (under vurdering). *Sexual victimization in the digital age: A population-based study of physical and image-based sexual abuse among adolescents*.

- Pemberton, A., Aarten, P. G. & Mulder, E. (2019). Stories as property: Narrative ownership as a key concept in victims' experiences with criminal justice. *Criminology & Criminal Justice*, 19(4), 404–420. <https://doi.org/10.1177/1748895818778320>
- Stefansen, K., Løvgren, M. & Frøyland, L. R. (2019). Making the case for «good enough» rape prevalence estimates. Insights from a school-based survey experiment among Norwegian youths. I Heinskou, M., Skilbrei, M.-L. & Stefansen, K. (Red.), *Rape in the Nordic countries. Continuity and change* (s. 66–83). Routledge.
- Stefansen, K., Överlien, C. & Frøyland, L. R. (2020). Incapacitated sexual assault among youths: Beyond the perpetrator tactics framework. *Journal of Youth Studies*. <https://doi.org/10.1080/13676261.2020.1844172>
- Tutenges, S., Sandberg, S. & Pedersen, W. (2020). Sexually violent effervescence: Understanding sexual assault among youth. *Sexualities*, 23(3), 406–421. <https://doi.org/10.1177/1363460719830342>
- Warkentin, J. B. & Gidycz, C. A. (2007). The use and acceptance of sexually aggressive tactics in college men. *Journal of Interpersonal Violence*, 22(7), 829–850.